

skovat kokoši in jih je tudi že mnogo podavila. Na pasti je ležal lep košček pečenke.

Marogec, ki je hotel zopet napraviti kako škodo, pride na dvorišče in ngleda lep košček pečenke na pasti. Urno jo misli pograbititi zase, in ubogi koder naj bi bil zopet kriv in kaznovan po nedolžnem.

Tiho se torej splazi do pasti. A jedva položi krempeljce na mastno pečenko, sprôži se past in mu preterga vrat. Na njegovo mijavkanje pritekó posli, a prepozno je že bilo.

Zdaj nij bilo nobene dvombe več, da je vse škode pri hiši bil kriv le marogec, in da je ubogi koder bil po nedolžnem kaznovan.

Ker se pozneje nij nikoli več kaj takega pri hiši zgodilo, priljubil se je koder vsem domačim in prav dobro se mu je godilo.

V.—ž.—

O starodavnih zdravnikih.

Nij je dražje reči na svetu nego je zdravje. Brez zdravja ne more človek niti sebi niti domovini koristiti. Kakor poljedelstvo zdravemu telesu daje hrane, tako je zdravništvo izumilo bolnemu telesu zdravil. V najstarejših časih niso ljudje znali zdraviti. Še le poganski bog Eskulapij je učil ljudi v tej umetnosti; po njem sta se tudi v tej stroki odlikovala njegova sinova Podalirij in Mahaont, katera sta bila bajè tudi z Gerki pred Trojo. Léčila sta pa samo rane, kakor nam pripoveduje gerški pesnik Homer. Tudi so takratni zdravniki rabili samo zdravilna zelišča, ter polagajoč je na rane olajševali bolečine. Drugih telesnih bolezni, ki so često mnogo nevarnejše nego li najhujše rane, niso znali léčiti. Rekali so Gerki, da se óne bolezni ne dáde zdraviti, ker so neposredno od bogov. Zato beremo v prvem spevu Ilijade, da je vedež Kalha molil k Apolonu, naj bi odvernil strašno kugo, razsajajočo po gerškem taboru. Bog je uslišal njegove prošnje. Pozneje so tudi modrijani radi gojili zdravništvo, osobito Pitagora, Empedokel in Demokrit. Hipokrat pa je bil prvi, ki je v tej umetnosti toliko dosegel, da ga imenujejo po pravici: očeta zdravništva. Živel je ob času peloponeške vojske, ko je v Atenah gospodovala strašna kuga. Malo ljudi je še ostalo živih. Zgodovina nam pripoveduje, da se je vse to gorje godilo 430. leta pred Kristom.

V.—ž.—

Prirodopisno - natoroznansko polje.

Štorklja.

Preljubi otroci! Teško, da je kdo med vami, ki bi ne bil še nič slišal o ónej čudnej ptici, ki vam je znana pod imenom šterk ali štorklja. Ali niste še nikoli nič slišali o ptici, o katerej se pripoveduje, da svoje mlade na herbtu nosi, da je uči letati in da je otéma nevarnosti ako nesreča pretí poslopju, na katerem stane? Dà dà, to ptico na njenih visokih, štorkljastih nogah gotovo poznate. Vsi, ki prebivate na kmetih, vi-

deli ste jo morda živo, nekateri ste čitali o njej, a ti, slovenska mladina, ki prebivaš v Ljubljani, vidiš jo lahko v ljubljanskem muzeji. Tudi denašnji „Vertec“ vam jo kaže v majhnej sliki, ter mislim, da bodete zadovoljni, ako vam nekoliko več pové o tej ptici, ki se je ljudem tako prikupila kakor domača lastavica.

Štorklja, katero po raznih krajih tudi različno zovó, šteje se med večje močvirne ptice. Visoka je blizo do jednega metra, razkriljena pa meri do 2 metra. Vsa je belega perja razven černih perot in tudi okoli očes ima gol čern kolobar. Visoki nogi sti rudeči, ravno tako tudi dolgi koničasti kljun a rep je podoben prisekanemu škripcu.

Štorklja se nahaja razven merzlih severnih krajev skoraj povsod po Evropi. A gnezda si nareja samo po nekaterih in sicer po takih krajih, koder so velika močvirja ali pa mokre loke in travniki, po katerih loví živež sebi in svojim mladičem. Naši slovenski kraji jej niso po volji, na Hervatskem okoli Zagreba je tudi ne vidiš, ali že malo nižje okoli Siska in dalje v Posavji je navaden gost po vaséh.

Včasih se štorklja jako moški derží in šeta, pa ima tudi res nekaj moškega in veljavnega na sebi; ali ogleduj jo, kakor hočeš, — štorklja je . . . štorklja, to je, nekaj štorkljastega zmirom na njej ostaja. Žíví se posebno ob žabah in žabjih ikrah (jajcih), pa tudi ob kačah. Za berbanje in iskanje tacega živeža po lužah in po germovji jej je posebno dolgi kljun zeló pripráven. Ako ne najde žab, ali kač, loví si tudi miši, večje žuželke, osobito bučele, dalje drobne tičice, celó mlade jerebice, ki so nam tako v slast. Da jej ljudjé za to niso toliko hvaležni, kakor za to, da kače zatira, tega mi menda nij treba pripovedovati.

Da se je ljudem prikupila, pripomoglo je menda to, da gnézdi kakor lastavica jako rada na hišah in pristavah, ter se tako rada drúži z ljudmi. Za veliko dobrotnico imajo priprosti ljudjé štorkljo posebno zató, ker mislijo po starej véri, da je štorkljino kakor lastavičino gnezdo hiši na srečo. Ljudjé so pa že taki, da imajo radi tega, kdor zahaja rad v njihovo družčino, kdor rad burke uganja, verhi tega jim pa včasih še kaj dobrega stori, naj si je tudi malo — štorkljast.

Štorklja klepeče smešno sè svojim dolgim kljunom kakor s kakim klepetcem, posebno kedar valí. Ali kakor je štorkljasta, létati pa zna tako spretno in urno, da se jej ne moreš načuditi. Letaje derží vrat iztegnen na ravnost pred sé, bedra pa nazaj. — Večkrat stoji ob jednej samej visokej nogi, kar se nam čudno zdí zaradi tega, ker nijsmo takih umétnic navajeni.

Štorklje živé navadno po dve in dve (on in ona) ob vodah, po močvirjih in mokrih travnikih, a to samo od pomládi do jeseni. Pod jésen odhajajo iz naših in drugih krajev v daljno Afriko, in prihajajo k nam zopet na pomlad.

Štorkljino gnezdo je naneseo iz vej in suhe berstí, a kotanja je obložena z bičjem, šašem, travo, cunjami, papirjem in drugo mehko šaro. V osmih dneh je delo končano. Ako štorklji nij mogoče gnezda delati na kakej strehi, postavi ga tudi na verh kakega visokega drevesa.

Ona iznese navadno po štiri velika belkasta jajca in valí sama, on jo pa hrani in skerbí za njeno varnost. Koncem četrtega tedna se mladiči iz-

valé in zdaj se začnó za stariše težavni dnevi. Treba jim je donášati obilo hrane, s perva mehkejše in drobnejše, pozneje pa vse vprek, kar je po travnikih in močvirjih dobiti, miši, žabe, ribe, slepirje in kače. Perve dni je morata pitati, pozneje jim raztergano hrano pokladata, tudi jim potrebno vodo donášata v kljunu.

Štorklja je zeló pametna ptica. Kaj dobro pozna človeka in presodi njegovo dejanje. Ondu, kjer vé, da so jej ljudje prijazni, takój se udomáči in naseli na hišah. Kjer pa vidi, da jo zalezujejo ali da kaj huđega snujejo proti njej, ondu je jako nezaupna in oprezna, ter jej nij mogoče blizu.

Ker je pri prostih ljudéh, kakor sem že omenil, štorkljino gnezdo hiši na čast in varščino, zató jim gnezd ne razdirajo, nego jim nastavljajo sem ter tja celó stara kolesa ali zbite deščice na verhuncé hiše ali tudi na dimnik. Res da ne škoduje štorkljino gnezdo hiši kar nič, ipak se je pripetila že nesreča, da je zanesla štorklja v gnezdo tlèč ogórek s polja, kjer so poprej kurili pastirji, in tako je zgorela pristava, na katerej je ptica svoje gnezdo imela, z drugim poslopjem vred.

Štorklje nij težko privaditi, da ostaja na dvoru ali na vertu; potem se privadi tudi domače hrane. Nekateré letajo po dnevi tudi od hiše same na polje, koder si iščejo zernja za plugom, z večera pa se vračajo zopet domóv. Take štorklje ostajajo tudi po zimi pri hiši in ne odhajajo v Afriko.

Vaje v spisovanji listov.

1. Jurijček povabi Ivanka k obiranju hrušek na vertu.

V LOKI 30. vel. serpana 1875.

Dragi Ivanek!

Danes popóludne bodemo obirali hruške na našem vertu. Tudi jaz bodem pomagal. Ako ti čas dopušča, pridi tudi ti, verlo dobro se bodeva zabavljala. Prinesi tudi canjico sè soboj, da odneseš nekoliko hrušek svojej séstrici Marjici. Povabil bi tudi njo, ali znam, da ne more še iz postelje, ker je bolna.

Tvoj prijatelj

Jurijček.

Razne stvari.

Drobtine.

(Pečí.) Kdaj so ljudje prvič začeli stávití pečí v sobe, in kdo je bil prvi, ki je izumil pečí, tega ne vemo še dandenes gotovo; nu, toliko se ipak zna, da niti Greki niti Rimljani nijso še poznali pečí. Prej nego li so začeli ljudje stávití pečí v sobe, grelí so se s toplino, ki je bila napeljana po cevéh iz daljnih hišnih prostorov v gornje sobe. Pečí, kakoršne imamo danes,

izdelovali so najpred severni Nemci, a to se vé, da so denašnje naše pečí mnogo lepše in tudi primernejše narrejene, nego li so bile one severnih Nemcev.

(Koliko jezikov se govori na celem svetu?) Po najnovejših štatišnih poročilih se na celem svetu v vsem skupaj govori 3642 različnih jazikov, ne računajoč posameznih narječij (dialektov). Talijanski jezik n. pr. ima 27 narječij.